

Barokkos bedekker

Barok u Vojvodini – Barokk a Vajdaságban – Barock in Wojwodina.
Városi Múzeum, Szabadka, 2005

Nagyon kellene örülni ennek az alig egy centi vastag és nyolcvanpár oldalas kis valaminek. Könyv? Fotóalbum? Egy nagyszerű ötlet lecsapódása? Tulajdonképpen mindegy, minek nevezzük. Illetve nem is annyira, hiszen ennél az ötletlecsapódásnál azért időzzünk el néhány pillanatra. A Barokk a Vajdaságban voltaképpen egy fotókiállítás volt, annak a kutatómunkának az eredményeként, amelynek keretében a szabadkai Városi Múzeum munkatársai feltérképezték a Vajdaságban még fellelhető – elsősorban szakrális vonatkozású – barokk építészeti és képzőművészeti emlékeket. 2001-ben konferenciát is rendeztek ennek témájára, 2005-ben pedig megjelent ez az akkori fotókiállítás anyagából válogató kiadvány, amelyet a kiállítás szerzői, Korhecz Papp Zsuzsanna és Ninkov Kovačev Olga fotóalbumnak neveznek.

Remek ötlet. Kortyolgatok belőle, ízlelgetem. Minden újralapozásnál apró részleteket fedezek fel. Hálás vagyok a projektum kiötlőinek és a fotósoknak, hogy felfedezték számunkra a vajdasági barokkot, és csak reménykedhetünk, hogy ez a vállalkozás is a vajdasági szecesszió felfedezésének dicső útját fogja követni, tovább bővül, részleteződik, és ezáltal felkelti a figyelmet. Innen – talán – már csak egy lépés (lenne) e felbecsülhetetlen értékű építészeti/tárgyi emlékek megmentése. Lelkes vagyok. Hogyisne, hiszen a szerzők felkavarták az állóvizet, tettek egy olyan lépést, aminek óriási visszhangja kellene hogy legyen a szakmában. Most még talán van értelme feltárni a vajdasági barokkot, a képeken látható épületek állagát nézve néhány év múlva már korántsem biztos, hogy mindent megtalálnak.

Lapozgatom a könyvet. Lassan rájövök, nemcsak kedvezményezettje, de sújtottja is vagyok ennek a fotóalbumnak. A kivitelezésbe bosszantó hibák csúsztak, betűhibák vannak mindhárom nyelvű szövegben. Korrektorszem vajon látta-e ezt? Kicsit erőltetettnek tűnik a választott, archaizáló betűtípus. Zavar, hogy a hosszabb képaláírásoknál az olvasó szeme nem tud rásiklani a kiválasztott nyelvre, mert egybefolyik a szerb, a magyar és a német szöveg. De ugyanakkor kivétel is van. Pl. a 35. oldal, ahol sorkihagyással el van választva egymástól a három nyelv. Tehát következetlen. Azt sem értem

igazán, hogy a településenként felsorakoztatott barokk emlékek közé milyen meg gondolásból csúszik be egy-egy „összegező” oldal, pl. a bogyáni kolostor és rendház, valamint a csókai oldal között mit keresnek a vajdasági ortodox templomok? Bácsszentiván és Ruma közé hogyan keveredett egy topolyai, rumai, pancsovai és újvidéki emlékeket bemutató oldal?

De most miért keresem én a kákán a csomót? Ahelyett, hogy örülnék annak, hogy egyáltalán megjelenhetett egy ilyen kiadvány. Elvégre mikor jelent meg nálunk utoljára keményfedelű, színes fotóalbum, a könyvkiadás luxusterméke? Ráadásul hosszabb elemző tanulmány nélkül, ami viszont kéziratban a kiállítás rendezőinek fiókjában lapul jobb időkre várva. Nem akarok kötekedni, csak bátortalanul megkérdem: meddig és miért kell nekünk felhőtlenül örülni annak, hogy valami megjelenik hibákkal, melléfogásokkal? Csak azért, mert „örülünk annak, hogy egyáltalán ilyen is van”. Nem örülök. Mert ugyanennyi pénzért hibátlan kiadványt is meg lehetett volna jelentetni. Kiváló könyvtervezőink vannak, akik bizonyítottak, akik nagyon ki tudják találni a könyvészeti alakot. Miért nem közülük tervezte meg valaki ezt az albumot? Egységesen és szépen, úgy, hogy a szöveg és a képek harmonizáljanak egymással, úgy, hogy az egész album egyetlen egészt adjon, s ne suta próbálkozásnak tűnjenek a műszaki megoldások? És csak egyetlen korrektornak kellett volna figyelmesen átolvasnia a szöveget, és már hibátlan is lenne. Egy értő lektorral konzultálni, hogy a képeken szereplő egykori épületek ne „néhaiként” szerepeljenek, hiszen a „néhai” a Magyar nyelv értelmező szótára szerint is elsősorban a már nem élő, megboldogult személyt jelöli.

Nem szándékom most a könyv szerzőit okolni mindenért. Ez ennél sokkal összetettebb és szélesebb körű jelenség. A mű sosem egyszemélyes. Jó társak kellene, mondja Konrád György. Trehányság volna hát most azzal elkenni a dolgot, hogy olyanok vállalkoznak könyvtervezésre, akik maguk híján vannak az idevágó szakmai ismereteknek. A baj nagyobb. A baj ott van, hogy hajlamosak vagyunk arra, amit jobb híján „kisebbségi igénytelenségnek” tudok csak nevezni. „Nekünk így is jó, nekünk többre nem telik.” Nem! Nekünk ez így nem jó, nem szabad annak lennie, és igenis „telik”, hiszen mint már jeleztem, kiváló szakembereink, „jó társak” vannak.

Az igénytelenség viszont nagy úr mifelénk. A vajdasági magyar könyvtermés nagy részére rányomja bélyegét. Sürgősen pótolnunk kell. Javítani kell a „tartásunkon”, míg nem késő. Ahogy lehet, ahogy megy, gyorsítva és akár túlórában. Azért, hogy ha könyveink eljutnak a magyar könyvpiacra (márpedig ez előfordul velük), ne a lenézett „szegény rokon” produktumaiként kezeljék őket. Egész egyszerűen azért, mert nem vagyunk azok. Ne a vajdasági magyar olvasó legyen már az a mesebeli kicsi, aki nem ment el vadászni, nem lőtt, nem cipelt, nem főzött, viszont mindent megevett.